

महाराष्ट्र शासन राजपत्र

असाधारण भाग चार-अ

वर्ष ६, अंक २३]

बुधवार, मार्च ११, २०२०/फाल्गुन २१, शके १९४१

[पृष्ठे ७, किंमत : रुपये १५.००

असाधारण क्रमांक ४३

प्राधिकृत प्रकाशन

महाराष्ट्र शासनाने केंद्रीय अधिनियमान्वये तयार केलेले
(भाग एक, एक-अ आणि एक-ल यांमध्ये प्रसिद्ध केलेले नियम व आदेश यांव्यतिरिक्त) नियम व आदेश.

आदिवासी विकास विभाग

मादाम कामा रोड, हुतात्मा राजगुरु चौक
मंत्रालय, मुंबई ४०० ०३२, दिनांक ५ मार्च २०२०

अधिसूचना

आधार (वित्तीय व इतर अर्थसहाय्य लाभ व सेवा यांचे लक्षित वितरण) अधिनियम, २०१६.

क्रमांक संगणक-२०१९/प्र.क्र.१४/सं.क. — ज्याअर्थी, सेवा किंवा लाभ किंवा अर्थसहाय्य यांचे वितरण करण्यासाठी ओळख म्हणून, आधारचा वापर करण्यामुळे, राज्य शासनाची वितरण प्रक्रिया सुलभ होते, पारदर्शकता व कार्यक्षमता येते, आणि लाभार्थ्यांना त्यांचे हक्क, सोईस्कर व अखंड रीतीने आणि एखाद्या व्यक्तीची ओळख पटविण्यासाठी बहुविध दस्तऐवज सादर करण्याची गरज टाळून थेटपणे मिळणे शक्य होते;

आणि ज्याअर्थी, बालकास / व्यक्तीस लाभ किंवा अर्थसहाय्य वितरीत करण्यासाठी आदिवासी विकास विभाग यासोबत जोडलेल्या अनुसूचीमध्ये नमूद केलेल्या योजना, (यात यापुढे ज्यांचा निर्देश “सदर योजना” असा केला आहे) प्रशासित करीत असून त्या आयुक्त, आदिवासी विकास विभाग, नाशिक (यात यापुढे ज्याचा निर्देश, “अंमलबजावणी अभिकरण” असा केला आहे) यांच्यामार्फत राबविण्यात येतात;

आणि ज्याअर्थी, योजनेअंतर्गत अंमलबजावणी अभिकरणाकडून योजनेच्या विद्यमान मार्गदर्शक तत्वांनुसार बालकांना वैयक्तिक लाभार्थ्यांना (यात यापुढे ज्यांचा निर्देश “लाभार्थी” असा केला आहे) वितरण केले जाते ;

आणि ज्याअर्थी, उपरोक्त योजनांमध्ये महाराष्ट्र राज्याचा एकत्रित निधीमधून केलेला आवर्ती खर्च अंतर्भूत आहे ;

त्याअर्थी आता, महाराष्ट्र आधार (वित्तीय व इतर अर्थसहाय्य, लाभ व सेवा यांचे लक्षित वितरण) अधिनियम, २०१६ (२०१६ चा १८) (यात यापुढे ज्याचा निर्देश “ उक्त अधिनियम ” असा केलेला आहे) याच्या कलम ७ व्या तरतुदीनुसार महाराष्ट्र शासन, याद्वारे, पुढीलप्रमाणे अधिसूचित करित आहे :—

१. (१) योजनेअंतर्गत, लाभ मिळण्यासाठी पात्र असणाऱ्या एखाद्या लाभार्थ्याने, याद्वारे, आधार क्रमांक असल्याचा पुरावा सादर करणे किंवा आधार क्रमांकाचे अधिप्रमाणन करून घेणे आवश्यक असेल.

(२) ज्याच्याकडे आधार क्रमांक नाही किंवा ज्याने अद्याप आधारसाठी नावनोंदणी केलेली नाही अशा या योजनेअंतर्गत लाभ मिळण्यासाठी पात्र असलेल्या कोणत्याही लाभार्थ्याने योजनेसाठी नावनोंदणी करण्यापूर्वी, आधार नाव नोंदणीकरिता अर्ज करणे आवश्यक असेल, परंतु, ती व्यक्ती उक्त अधिनियमाच्या कलम ३ नुसार आधार क्रमांक प्राप्त करण्यासाठी हक्कदार असली पाहिजे आणि अशी व्यक्ती आधार नाव नोंदणी करून घेण्यासाठी कोणत्याही आधार नाव नोंदणी केंद्रास (भारतीय विशिष्ट ओळख प्राधिकरण) (यूएआयडीएआय) (संकेतस्थळ डब्ल्यू डब्ल्यू डब्ल्यू.यूआयडीएआय.जीओव्ही.आयएन येथे उपलब्ध असलेली सूची) भेट देऊ शकेल.

(३) आधार (नाव नोंदणी व अद्ययावत करणे) विनियम, २०१६ याच्या विनियम १२ नुसार, विभागाने, त्याच्या अंमलबजावणी अभिकरणामार्फत, ज्यांनी अद्याप आधारसाठी नावनोंदणी केली नाही अशा लाभार्थ्यांकरिता आधार नावनोंदणी सुविधा केंद्र सुरू करणे आवश्यक आहे आणि जर संबंधित गटात किंवा तालुक्यात किंवा तहसिलात कोणतेही आधार नाव नोंदणी केंद्र स्थित नसेल तर, विभाग, त्याच्या अंमलबजावणी अभिकरणामार्फत, यूआयडीएआयच्या विद्यमान निबंधकाच्या समन्वयाने किंवा स्वतः यूआयडीएआयचे निबंधक होऊन सोयीच्या ठिकाणी आधार नावनोंदणी सुविधा केंद्र सुरू करील :

परंतु, लाभार्थ्यास, आधार क्रमांक नेमून देईपर्यंत, या योजनेअन्वये आवश्यक असलेले दस्तऐवज सादर करण्यास अधीन राहून, अशा लाभार्थ्यांना योजनेखालील लाभ, देण्यात येतील, ते असे :—

(क) (एक) जर लाभार्थ्याने नावनोंदणी केली असेल तर, त्याची आधार नावनोंदणी ओळख चिठ्ठी, किंवा
(दोन) जर लाभार्थ्याने पाच वर्षे वय पूर्ण केल्यानंतर, त्याचे/ तिचे नाव नोंदविण्यात आले असेल तर, (बायोमेट्रिक नमुने घेतल्यानंतर) त्याची / तिची आधार नावनोंदणी ओळखचिठ्ठी किंवा अद्ययावत बायोमेट्रिक ओळख, आणि

(ख) बालक/ व्यक्तींसाठी पुढील दस्तऐवजांपैकी कोणताही एक दस्तऐवज :—

(एक) बँक किंवा डाक कार्यालयाची छायाचित्र असलेली खाते पुस्तिका, किंवा

(दोन) स्थायी खाते क्रमांक पत्र (पॅन कार्ड), किंवा

(तीन) पारपत्र (पासपोर्ट), किंवा

(चार) शिधापत्रिका, किंवा

(पाच) मतदार ओळखपत्र, किंवा

(सहा) मनरेगा पत्र, किंवा

(सात) छायाचित्र असलेली किसान खाते पुस्तिका, किंवा

(आठ) मोटार वाहन अधिनियम, १९८८ (१९८८ चा ५९) यान्वये लायसन देणाऱ्या प्राधिकरणाने दिलेले वाहन चालन लायसन, किंवा

(नऊ) राजपत्रित अधिकाऱ्याने किंवा तहसिलदाराने कार्यालयीन नाममुद्रित पत्रावर दिलेले व्यक्तीचे छायाचित्र असलेले ओळख प्रमाणपत्र, किंवा

(दहा) विभागाने विनिर्दिष्ट केल्याप्रमाणे इतर कोणतेही दस्तऐवज

(ग) बालकांसाठी पुढीलपैकी कोणताही एक दस्तऐवज :—

(एक) जन्माचा दाखला, किंवा समुचित प्राधिकरणाने दिलेला जन्माचा अभिलेख, किंवा

(दोन) पालकांची नावे असलेले, शाळेच्या मुख्याध्यापकाने यथोचितरीत्या स्वाक्षरीत केलेले शाळेचे ओळखपत्र, आणि

(घ) विद्यमान योजनेच्या मार्गदर्शक तत्त्वानुसार लाभार्थ्यांचा पालकांशी किंवा कायदेशीर पालकांशी असलेल्या नात्याचा पुरावा म्हणून पुढील दस्तऐवजांपैकी कोणताही एक दस्तऐवज :—

(एक) जन्माचा दाखला, किंवा समुचित प्राधिकरणाने दिलेला जन्माचा अभिलेख, किंवा

(दोन) शिधापत्रिका, किंवा

(तीन) माजी सैनिक/ अंशदायी आरोग्य योजना (ईसीएचएस) पत्र, किंवा राज्य कामगार विमा

महामंडळ (ईएसआयसी) पत्र, किंवा केंद्र सरकार आरोग्य योजना (सीजीएचएस) पत्र, किंवा

(चार) निवृत्तीवेतन पत्र, किंवा

(पाच) सेना कॅप्टन पत्र, किंवा

(सहा) कोणतेही सरकारी कुटुंब हक्कपत्र, किंवा

(सात) विभागाने विनिर्दिष्ट केल्याप्रमाणे इतर कोणताही दस्तऐवज :

परंतु, आणखी असे की, त्या प्रयोजनार्थ राज्य शासनाच्या प्रशासनाने विशेषरीत्या पदनिर्देशित केलेल्या अधिकार्याद्वारे वरील दस्तऐवज तपासण्यात येतील.

२. या योजनेअंतर्गत, लाभार्थ्यांना सुलभतेने लाभ पुरविण्याच्या दृष्टीने उक्त आवश्यक बाबींची लाभार्थ्यांना जाणीव करून देण्याकरिता माध्यमांमार्फत व्यापक प्रसिद्धी देण्यात येईल याची सुनिश्चिती करण्यासाठी विभाग अंमलबजावणी अभिकरणामार्फत (एजन्सीमार्फत) आवश्यक त्या सर्व व्यवस्था करील.

३. जेव्हा लाभार्थ्यांचा निकृष्ट बायोमेट्रिकसमुळे किंवा इतर कोणत्याही कारणामुळे आधार अधिप्रमाण निष्फळ झाले असेल तेव्हा, अशा सर्व प्रकरणी पुढील सुधारात्मक कार्यतंत्र अवलंबविण्यात येईल :—

(क) अधिप्रमाणनासाठी निकृष्ट दर्जाचा बोटांच्या ठशांच्या प्रकरणी एकात्मिक जोखीम माहिती प्रणाली स्कॅन (आयरिस) किंवा चेहऱ्याचे अधिप्रमाणन करण्याची सुविधा अंगिकारण्यात येईल. त्यामुळे विभाग त्यांच्या अभिकरणामार्फत अखंडरीतीने लाभ देण्यासाठी एकात्मिक जोखीम माहिती प्रणाली स्कॅनर बोटांच्या ठशांच्या अधिप्रमाणनासह स्कॅनरची किंवा चेहरा अधिप्रमाणनाची तरतूद करील,

(ख) बोटाचे ठसे घेणे किंवा एकात्मिक जोखीम माहिती प्रणाली स्कॅन (आयरिस स्कॅन) करणे किंवा चेहऱ्याचे अधिप्रमाणन करणे यांच्यामार्फत बायोमेट्रिक अधिप्रमाणन यशस्वी होत नसेल तर, जेव्हा जेव्हा, आधारद्वारे अनुज्ञेय अधिप्रमाणन शक्य असेल तेव्हा एक वेळ परवलीचा शब्द (पासवर्ड) किंवा यथास्थिति, मर्यादित काळ वैधता असलेला वेळ आधारित एक वेळ परवलीचा शब्द (पासवर्ड) देण्यात येईल,

(ग) इतर सर्व प्रकरणी, जेव्हा बायोमेट्रिक किंवा आधार एक वेळ परवलीचा शब्द (पासवर्ड) किंवा वेळ आधारित एक वेळ परवलीचा शब्द (पासवर्ड) शक्य नसेल, अशा इतर सर्व प्रकरणी प्रत्यक्ष आधार पत्राच्या आधारे योजनेअंतर्गत लाभ देण्यात येतील, त्याची अधिप्रमाणता आधार पत्रावर मुद्रित केलेल्या शीघ्र प्रतिसाद संकेतांकामार्फत (क्यु आर कोड) पडताळता येऊ शकते आणि विभागाद्वारे अंमलबजावणी अभिकरणामार्फत (एजन्सीमार्फत) सोईस्कर ठिकाणी शीघ्र प्रतिसाद सांकेतांक (क्यु आर कोड) वाचकाची आवश्यक ती व्यवस्था पुरविण्यात येईल.

४. वरील बाबींशिवाय, योजनेअंतर्गत कोणताही खराखुरा लाभार्थी, त्यांच्या देय लाभापासून वंचित राहणार नाही याची सुनिश्चिती करण्याच्या दृष्टीने, विभाग, त्यांच्या अंमलबजावणी अभिकरणामार्फत (एजन्सीमार्फत) थेट लाभ हस्तांतरण (डीबीटी) मिशनचे कार्यालयीन ज्ञापन, मंत्रिमंडळ सचिवालय, भारत सरकार दिनांक १९ डिसेंबर, २०१७ यांमध्ये रुपरेषा दिल्याप्रमाणे अपवादात्मक हाताळणी यंत्रणेचे अनुसरण करील.

५. यात यावर काहीही अंतर्भूत असले तरी, ज्या लाभार्थ्यांस अधिप्रमाणन करताना त्याची ओळख सिद्ध करता आली नाही, किंवा आधार क्रमांक असल्याचा पुरावा देता आला नाही अशा बालकास किंवा नावनोंदणीसाठी अर्ज सादर

करून ज्याला आधार क्रमांक नेमून दिलेला नाही, अशा बालकाच्या बाबतीत योजनेखालील लाभ नाकारण्यात येणार नाही. परिच्छेद १ च्या उप परिच्छेद (३) च्या परंतुकाच्या खंड (ख) व (ग) मध्ये नमुद केल्याप्रमाणे इतर दस्तऐवजांच्या आधारक त्याची किंवा तिची ओळख पडताळून त्याला किंवा तिला लाभ देण्यात येईल आणि जेव्हा अशा इतर दस्तऐवजांच्या आधारे लाभ दिला जातो तेव्हा, त्याचा अभिलेख ठेवण्यासाठी स्वतंत्र नोंदवही ठेवण्यात येईल, त्याचा विभाग त्यांच्या अंमलबजावणी अभिकरणामार्फत (एजन्सी) त्याचा नियतकालिक आढावा घेईल आणि त्याचे लेखापरिक्षण करील.

६. ही अधिसूचना महाराष्ट्र शासनाच्या राजपत्रात प्रसिद्ध केल्याच्या दिनांकापासून अंमलात येईल.

अनुसूची

अनुक्रमांक (१)	विभाग (२)	योजना (३)	अंमलबजावणी अभिकरण (कार्यालय) (४)
१	आदिवासी विकास विभाग	स्वयं व वसतिगृह योजना	आयुक्त, आदिवासी विकास, नाशिक
२	आदिवासी विकास विभाग	नामांकित योजना	आयुक्त, आदिवासी विकास, नाशिक
३	आदिवासी विकास विभाग	अनुदानित योजना	आयुक्त, आदिवासी विकास, नाशिक
४	आदिवासी विकास विभाग	आश्रमशाळा डी. बी. टी. योजना	आयुक्त, आदिवासी विकास, नाशिक

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

मनिषा वर्मा,
शासनाच्या प्रधान सचिव.

TRIBAL DEVELOPMENT DEPARTMENT

Madam Cama Marg, Hutatma Rajguru Chowk
Mantralaya, Mumbai 400 032, dated the 5th March 2020

NOTIFICATION

AADHAR (TARGETED DELIVERY OF FINANCIAL AND OTHER SUBSIDIES BENEFITS AND SERVICES) ACT, 2016.

No. Computer -2019/C.R. No.14/Computer Section.—Whereas, use of Aadhaar as an identity for delivery of services or benefits or subsidies simplifies the State Government delivery processes, brings in transparency and efficiency, and enables beneficiaries to get their entitlements directly in a convenient and seamless manner and by obviating the need to produce the multiple documents to prove one's identity ;

And whereas, the Tribal Development Department, is administering the Schemes mentioned in SCHEDULE appended hereto (hereinafter referred as “ the Schemes ”) to disburse the benefits or subsidies to child / individuals, which are being implemented through Commissioner, Tribal Development Department, Nashik (hereinafter referred to as (“ the implementing agency ”) ;

And whereas, under the Schemes delivery of benefits or subsidies (herein referred to as “ benefit ”) are disbursed to the child / individual beneficiaries (hereinafter referred to as “ the beneficiaries ”) by the implementing agency as per the extent Schemes guidelines;

And whereas, the aforesaid Schemes involves recurring expenditure incurred from the Consolidated Fund of the State of Maharashtra ;

Now, therefore, in pursuance of the provisions of section 7 of the Aadhaar (Targeted Delivery of Financial and Other Subsidies, Benefits and Services) Act, 2016 (18 of 2016) (hereinafter referred to as “ the said Act ”), the Government of Maharashtra hereby notifies the following, namely : –

1. (1) A beneficiary eligible for receiving the benefits under the Schemes shall hereby be required to furnish proof of possession of Aadhaar number or undergo Aadhaar authentication.

(2) Any beneficiary eligible for receiving the benefits under the Schemes, who does not possess the Aadhaar number or, has not yet enrolled for Aadhaar, shall be required to make application for Aadhaar enrolment before registering for the Scheme provided the beneficiary is entitled to obtain Aadhaar as per section 3 of the said Act and such individual may visit any Aadhaar enrolment centre (List available at Unique Identification Authority of India (UIDAI) (website: www.uidai.gov.in), to get enrolled for Aadhaar.

(3) As per regulation 12 of the Aadhaar (Enrolment and Update) Regulations, 2016, the Department through its implementing agency, is required to offer Aadhaar enrolment facilities for the beneficiaries who are not yet enrolled for Aadhaar and in case there is no Aadhaar enrolment centre located in the respective Block or Taluka or Tehsil, the Department, through its implementing agency shall provide Aadhaar enrolment facilities at convenient locations in coordination with the existing Registrars of UIDAI or by becoming UIDAI Registrar themselves :

Provided that, till the time Aadhaar is assigned to the beneficiary, the benefits under the Scheme shall be given to such beneficiaries subject to the production of the documents required under the Schemes, namely :—

(a) (i) if the beneficiary has enrolled, his Aadhaar Enrolment ID slip ; or

(ii) if the beneficiary has been enrolled after attaining the age of five years (with biometrics collection), his/her Aadhaar Enrolment Identification slip, or of *bio-metric* update identification ; and

(b) any one of the following documents for child/individual, namely :—

- (i) Bank or post office passbook with photograph, or
- (ii) Permanent Account Number (PAN) Card ; or
- (iii) Passport ; or
- (iv) Ration Card; or
- (v) Voter identity Card ; or
- (vi) MGNREGA Card ; or
- (vii) Kisan photo passbook ; or
- (viii) Driving license issued by the Licensing Authority under the Motor Vehicles Act, 1988 (59 of 1988) ; or
- (ix) Certificate of Identity having photo of individual issued by a *Gazetted Officer* on an Official letter head ; or
- (x) Any other documents as specified by the Department.

(c) any one of the following documents for Children, namely :—

- (i) Birth Certificate ; or Record of birth issued by the appropriate authority; or
- (ii) School identity card, duly signed by the Principal of the school, containing parent's names ; and

(d) any one of the following documents as proof of relationship of the beneficiary with the parent or legal guardian as per the extant Scheme guidelines, namely :—

- (i) Birth Certificate ; or Record of birth issued by the appropriate authority ; or
- (ii) Ration Card ; or
- (iii) Ex-Servicemen Contributory Health Scheme (ECHS) Card ; or Employees' State Insurance Corporation (ESIC) Card; or Central Government Health Scheme (CGHS) Card ; or
- (iv) Pension Card ; or
- (v) Army Canteen Card ; or
- (vi) Any Government Family Entitlement Card ; or
- (vii) Any other document as specified by the Department :

Provided further that, the above documents shall be checked by an officer specifically designated by the State Government Administration for that purpose.

2. In order to provide benefits to the beneficiaries under the Scheme conveniently, the Department through implementing agency shall make all the required arrangements to ensure that wide publicity through the media shall be given to the beneficiaries to make them aware of the said requirement.

3. In all cases, where Aadhaar authentication fails due to poor biometrics of the beneficiaries or due to any other reason, the following remedial mechanism shall be adopted, namely :—

- (a) in case of poor finger print quality, Integrated Risk Information System scan (IRIS) facility shall be adopted for authentication, thereby the Department through its implementing agency shall make provision for Integrated Risk Information System scanners or face authentication alongwith finger print authentication for delivery of benefits in seamless manner ;

(b) in case of biometric authentication through fingerprints or integrated risk information system scan or face authentication is not successful, whenever feasible and admissible authentication by Aadhaar One Time Password or Time-Based One Time Password with limited time validity as the case may be, shall be offered ;

(c) in all other cases where biometric or Aadhaar One Time Password or Time-Based One Time Password is not possible, benefits under the scheme will be given on the basis of physical Aadhaar letter whole authority can be varied through the Quick Response Code printed on the Aadhar letter and the necessary arrangements of quick response code reader shall be provided at the convenient locations by the Department through implementing agency.

4. In addition to above, in order to ensure that no bonafide beneficiaries under the Scheme is deprived of his due benefits, the Department through its implementing agency shall follow the exception handling mechanism as outlined in the office Memorandum of DBT Mission, Cabinet Secretariat, Government of India, dated 19th December 2017.

5. Notwithstanding anything contained hereinabove, no beneficiary shall be denied benefit under the Scheme in case of failure to establish his identity by undergoing authentication, or furnishing proof of possession of Aadhaar number, or in the case of a child to whom no Aadhaar number has been assigned, producing an application for enrolment. The benefit shall be given to him by verifying his or her identity on the basis of other documents as mentioned in clauses (b) and (c) of the proviso of sub-paragraph (3) of paragraph 1, and where benefit is given on the basis of such other documents, a separate register shall be maintained to record the same, which shall be reviewed and audited periodically by the Department through its implementing Agency.

6. This notification shall come into effect from the date of publication in the *Maharashtra Government Gazette*.

Schedule

Sr. No. (1)	Department (2)	Schemes (3)	Implementing Agency (Office) (4)
1	Tribal Development Department	Swayam and Hostel Scheme	Commissioner, Tribal Development, Nashik
2	Tribal Development Department	Namankit Scheme	Commissioner, Tribal Development, Nashik
3	Tribal Development Department	Anudanit Scheme	Commissioner, Tribal Development, Nashik
4	Tribal Development Department	Ashram School DBT Scheme	Commissioner, Tribal Development, Nashik

By order and in the name of the Governor of Maharashtra,

MANISHA VARMA,
Principal Secretary to Government.